

AZ BİLİNENLER • ÇOK SORULANLAR

Vicdani Ret

EL KİTAPÇIĞI

Vicdani Ret Derneği

Vicdani Ret

EL KİTAPÇIĞI

*Az Bilinenler
Çok Sorulanlar*

**Vicdani Ret
Derneği**

Yayına Hazırlayan: Merve Arkun

Şubat 2020

Baskı:
Adım Copy Center
Hasanpaşa Mahallesi, Kurbağalıdere Caddesi
No: 61/1 Kadıköy - İSTANBUL
Tel: 0216 450 26 48

VİCDANİ RET DERNEĞİ

www.vicdaniret.org
vicdaniretderneđi@gmail.com
Tel: (0216) 345 01 00

twitter.com/vicdaniretder
facebook.com/vicdaniretderneđi

*Vicdani Ret Derneği, Avrupa Vicdani Ret Bürosu (EBCO) üyesidir
ve Uluslararası Savaş Karşıtları (WRI)'na bağlıdır.*

Vicdani Ret Derneği tarafından hazırlanan bu kitapçıkta, vicdani reddin bir insan hakkı olduğu vurgusuyla, bu hakkın yaşadığımız coğrafyadaki görünürlüğüne ve kullanılabilirliğine odaklandık. Kitapçığı hazırlarken şimdiki mevzuatı esas alarak değerlendirmeler gerçekleştirdik. Dolayısıyla herhangi bir mevzuat değişikliğinde, kitapçıkta yer alan bazı bilgilendirmelerin de değişebileceği konusunu göz önünde bulundurmak iyi olacaktır.

Vicdani ret uluslararası sözleşmelerde ve uluslararası mekanizmalar tarafından tanınan bir insan hakkı olmanın yanında, aynı zamanda savaşın yarattığı yıkımların son derece hissedilir olduğu bu zamanlarda, yaşamsal bir zorunluluk ve toplumsal bir sorumluluk.

Vicdani ret, hukuksal çerçevede, zorunlu askerliğe karşı bir insan hakkı olarak ele alınıyor. Bunun yanında da elbette zorunlu askerliğin yarattığı en somut gerçeklik olan savaşa ve militarizme karşı bir duruş anlamına da geliyor. Okuyacağınız kitapçıkta vicdani ret bir insan hakkı olması temelinde ele alındı ve bu temelde vicdani ret hakkının ihlaline karşı çeşitli pratikler örneklendirildi. Bu hakkın Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından hala ihlal edilmesi sebebiyle ortaya çıkan hak ihlallerine odaklanıldı.

Ancak tüm bunlar dışında elbette vicdani ret hakkı ve bu hakkın toplumsal alanlara yansımaları konusunda birçok olumlu örnek de mevcut. Yukarıda bahsedildiği şekilde, vicdani ret ile militarizme karşı koyuşun ifade edilmesi noktasında kadınların vicdani ret hareketine katılımı, bu örneklerden yalnızca biri. Henüz zorunlu askerlik yaşı gelmeden vicdani retlerini açıklayarak zorunlu askerliği, savaşı ve militarizmi reddeden liseliler ise bir diğeri...

Her ne kadar Türkiye Cumhuriyet Devleti bu hakkın ihlaline yol açan uygulamaların sürdürücüsü olsa da, vicdani reddin bir hak olduğu vurgusu, özellikle sürmekte olan yargılama süreçlerinde çokça ele alınıyor. Vicdani Ret Derneği'nin kuruluşundan bu yana dernek avukatları tarafından takip edilen davalarla, yasal mercilerde de bu hakkın tartışılabilirliğinin arttığını söylemek yanlış olmayacaktır. Şu anda vicdani retçilere yönelik kötü muamelenin ya da yargılama sürecindeki ayrımcılıkların önlenmesi konusunda da, bu alanda çalışmakta olan avukatların etkisi yadsınamaz.

Bunların yanında kurulduğumuz 2013 yılından itibaren, uluslararası savaş karşıtı ve vicdani ret örgütleri ile yaptığımız işbirliği ve ortak çalışmaların da Türkiye'de vicdani ret hakkının görünürlüğünü, uluslararası alanlarda daha da arttırdığını hissediyoruz. Özellikle 2014 yılından bu yana üyesi olduğumuz Avrupa Vicdani Ret Bürosu (EBCO) aracılığıyla, Türkiye'de sürmekte olan vicdani ret mücadelesinin, uluslararası mekanizmalardaki temsiyetinin artışı deneyimliyoruz.

Yaşadığımız coğrafyada iktidarın politikalarında, savaş, düşmanlık ve şiddet söylemleri yok sayılmayacak kadar gerçek. Bu gerçek, yaşamlarımızın her alanında da giderek daha belirgin oluyor, bu kültürün yarattığı etkinin yıkıcılığı da öyle... İşte bu sebeple özellikle yaşadığımız coğrafyada ve zamanda, vicdani ret, toplumsal her alanda barışın ve özgürlüğün inşası için en etkili ifade biçimlerinden biri.

Bu sebeple savaşa, savaşın beslediği şiddet kültürüne ve militarizme karşı toplumsal her alanda barışı ve özgürlüğü inşa etmek isteyen herkesi, vicdani ret hareketinin bir parçası olmaya ve vicdani retlerini açıklamaya çağırıyoruz.

KAVRAMLAR

■ **Vicdani ret**

Vicdani ret en basit anlamıyla; politik görüşler, inanç, ahlaki ya da felsefi değerler nedeniyle **zorunlu askerliği reddetmektir**. Vicdani veya dini gerekçelerle askerlik yapmamak, din ve vicdan özgürlüğü kapsamında bir haktır.

■ **Vicdani retçi**

Politik görüşleri, inancı, ahlaki ya da felsefi değerleri nedeniyle zorunlu askerliği reddeden birey.

■ **Yoklama kaçağı**

Yoklama zamanı gelmesine rağmen askerlik şubesine gidip muayene olmayan ve askere gitmek için gerekli yasal işlemleri başlatmayan kişi. Kişinin tecil yoksa (yani eğitim ya da sağlık gibi “geçerli” bir mazereti yoksa) ve kişi mazereti olmamasına rağmen zamanında askerlik şubesine giderek yoklama işlemlerini yaptırmadıysa, yoklama kaçağı olarak kabul edilir ve bu kişiler hakkında Milli Savunma Bakanlığı tarafından bir yakalama kararı çıkartılmaktadır. Bu yakalama kararına karşı herhangi bir itiraz yolu da bulunmamaktadır.

Bakaya

Askeri birliğe sevk için çağrıldığı halde, sevkin son gününe kadar gelmeyen ya da sevk edildiği halde, kendisine tanınan yol süresi sonuna kadar birliğine özürsüz katılmayan kişi. Bakaya kişiler hakkında da Milli Savunma Bakanlığı tarafından bir yakalama kararı çıkartılmaktadır. Bu yakalama kararına karşı herhangi bir itiraz yolu da bulunmamaktadır.

Sivil ölüm

Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunacak şekilde bir kişinin ömür boyu tüm ekonomik ve sosyal haklarından ve bunun doğal sonucu olarak medeni haklarından mahrum bırakılması. Kişinin, biyolojik anlamda yaşıyor olsa da "hukuken ölü" kabul edilmesi olarak tanımlanabilir. Sivil ölüm, bireylerin temel insan ve yurttaş haklarından yoksun yaşamaları anlamına gelir.

“ Vicdani Reddin Gerekçeleri Nelerdir? Kişiler Neden Askere Gitmeyi Reddeder? ”

İnsanları, vicdani retçi olmaya yönelten çeşitli motivasyonlar vardır. Örneğin;

- Birey, **savaşlara karşı** olabilir ve savaşların yürütücüsü olan ordulara hizmet etmeyi reddedebilir.
- Birey, politik görüşleri doğrultusunda **ordusuz, sınırsız, devletsiz, özgür bir dünyada** yaşamak istiyor olabilir.
- Birey, emir almak ve vermek, **itaat etmek** ve hükmetmek istemiyor olabilir.
- Birey, şiddet kullanmayı ve **insan öldürmeyi** öğrenmeyi istemiyor olabilir.
- Birey, (Yehova Şahitleri örneğinde olduğu gibi) inancı gerekçesiyle savaşa, savaşmaya, **savaş eğitimi almaya**, insan öldürmeye karşı olabilir.

TÜRKİYE'DE ZORUNLU ASKERLİK VE VİCDANI RET

“Türkiye’de askerlik sistemi zorunlu mudur? Kimler askerlik yapmak zorundadır? Bunun dayanağı nedir?”

TC Anayasasının **72. Maddesi**'ne göre, “Vatan hizmeti her Türk'ün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir.” 2019 yılı Haziran ayında çıkarılan **7179 sayılı Askeralma Kanunu**'na göre ise “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan her erkek, askerlik hizmeti yapmaya mecburdur”. Yani askerlik zorunludur ancak bu yükümlülük sadece “erkek” vatandaşlara yüklenmiştir. Söz konusu kanunun **3. maddesine** göre “Askerlik çağı: Nüfus kayıtlarına göre her erkeğin 20 yaşına girdiği yılın ocak ayının birinci gününden başlayan ve 41 yaşına girdiği yılın ocak ayının birinci gününde biten süreyi” kapsamaktadır. Yani, **Türkiye’de zorunlu askerlik uygulaması vardır.**

“Türkiye’de vicdani ret hakkı var mıdır?”

TC Anayasası’nda ve yasalarında, vicdani nedenlerle askerlik yapmayı reddetmek bir hak olarak düzenlenmemiştir. Ancak **Anayasa’nın 24. Maddesi’ne** göre “Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; **dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz**”. **Anayasa’nın 25. Maddesi’ne** göre ise “Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; **düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz**”.

Vicdani ret hakkı, temel insan hakları arasında yer alan din ve vicdan özgürlüğünden doğan bir haktır. Bu nedenle de vicdani ret hakkının Anayasal dayanağı olarak Anayasa’nın 24 ve 25. maddesi esas alınmaktadır. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Sözleş-

mesi ve Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nde de vicdani ret hakkı, sözleşmeye taraf tüm ülkelerin vatandaşlarına tanımak zorunda olduğu haklar arasında bulunan din ve vicdan özgürlüğü hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Bu nedenle her ne kadar mevzuat düzenlemesi olmasa da Türkiye'de (imzacısı olunan uluslararası sözleşmeler kapsamında) vicdani ret hakkının olduğunu söylemek doğrudur. Ancak **Türkiye'de, vicdani retçilerin askerlikten muaf tutulmak için başvurabileceği bir mekanizma bulunmamaktadır. "Vicdani ret hakkının ne şekilde kullanılacağı yönünde yasal düzenleme yapılmaması sebebiyle" de vicdani ret hakkı sürekli olarak ihlal edilmektedir.**

“Uluslararası sözleşmelerde vicdani ret hakkı düzenlenmiş midir? Bu sözleşmelerin Türkiye bakımından bağlayıcılığı var mıdır?”

Türkiye'nin taraf olduğu **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 9. Maddesi'nde** ve **Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin (MSHS) 18. Maddesi'nde** “**düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı**” düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) göre “düşünce”, “din” ve “vicdan” kelimeleri ile ifade edilen değerler, belli bir düzeyde kudret, ciddiyet, bütünlük ve öneme sahip görüşler ile dini, felsefi, ideolojik inançlar; bir bütün olarak her türlü kanaat, inanç, görüş, felsefi öğreti gibi bireyin fikir ve düşünce dünyasında yer alır.

Sözleşmede belirli bir düzeyde soyut olarak düzenlenen hakkın koruma kapsamı, sözleşme organlarının işlem ve yorumlarıyla belirlenmektedir. Örneğin **AİHS'te düzenlenen hakkın kapsamı, AİHM kararları ile somutlaşmaktadır.** AİHM'in 2011 yılında verdiği **Bayatyan v. Ermenistan** kararında, vicdani ret hakkının sözleşmenin 9. Maddesi'nde yer alan din, düşünce ve vicdan özgürlüğünden doğduğu kabul edilmiştir. Bu karardan sonra Mehmet Tarhan, Halil Savda, Yunus Erçep ve Feti Demirtaş'ın Türkiye aleyhine gerçekleştirdiği başvurular da mahkeme, başvuru-lara vicdani ret hakkı tanınmamasının sözleşmenin 9. Maddesi'nin ihlali olduğuna hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca vicdani retçilerin sonu gelmez yargılamalara

maruz kalmasının sözleşmenin 3. Maddesi'nde düzenlenen "insanlık dışı ceza ve muamele yasağı"nın ihlali olduğuna hükmetmiştir.

Anayasa'nın 90. maddesine göre yukarıda sayılan sözleşme hükümleri kanunların üzerindedir ve **kanunlar sözleşmedeki bu haklara aykırı ise kanun hükmü uygulanmamalı, sözleşmeye göre işlem yapılmalıdır. Yani uluslararası insan hakları hukukunun tanıdığı vicdani ret hakkını, Türkiye devleti de vatandaşlarına tanımak zorundadır.**

ASKERE GİTMEK İSTEMİYORSAM

“**Vicdani ret hakkımı kullanmak için ne yapmam gerekiyor?**”

Hukuksal olarak vicdani ret hakkının varlığı kabul edilse de bu hakkın kullanımına ilişkin mevzuatta düzenleme yapılması gerekmektedir. Türkiye’de ise böyle düzenleme bulunmamaktadır. Vicdani ret hakkının yasalarla düzenlendiği ülkelerde vicdani ret başvurusu, bunun için oluşturulmuş komisyonlara veya yetkilendirilmiş kurumlara yapılır. Bu komisyon ya da kurumlar, başvuruyu kabul ettiğinde, kişi belirli bir süre sivil kamu hizmeti yaparak askerlik hizmetinden muaf tutulur.

Türkiye’de böylesi bir düzenleme olmadığı için vicdani ret hakkı kapsamında zorunlu askerlikten muaf tutulma (ve eğer kabul ediyorsanız sivil kamu hizmeti) isteğiniz kapsamında **başvuru yapılabilecek herhangi bir mekanizma yoktur.**

Vicdani reddinizi açıklamaya karar vererseniz, zorunlu askerliği reddetme gerekçelerinizi ve **kişisel motivasyonlarınızı kamusal alanda deklare ederek, vicdani reddinizi açıklayabilirsiniz.** Bu deklarasyonlar çoğunlukla basın açıklamaları ya da basın

toplantıları aracılığıyla duyurulur. Deklerasyonların duyurulması politik açıdan etkili olmasının yanında, görünür olmak, iddia edildiği gibi “kaçak” olmadığını göstermek ve mahkeme süreçlerinde yasal bir dayanak oluşturabilmek açısından önemlidir.

Bunun dışında bağlı bulunduğunuz askerlik şubesine veya askerlik şubesinin bağlı olduğu Askeralma Bölge Başkanlığı'na veya doğrudan Milli Savunma Bakanlığı'na bir dilekçe de yollayabilirsiniz. Vicdani ret hakkına ilişkin bir mevzuat olmadığından, söz konusu bu dilekçe **hukuksal açıdan bir görünürlük sağlama da kamuoyu baskısı oluşturulması açısından etkili olabilir.**

“Vicdani retçiler hangi “suç”larla yargılanıyor?”

Vicdani retçi olun ya da olmayın, askerlik yükümlülüğü altında bulunan kişiler, bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri takdirde **bazı yaptırımlarla karşı karşıya kalabilirler.** Örneğin **yoklamanızı yaptırmadığınızda “yoklama kaçağı”,** sevk edildiğiniz halde **birliğinize katılmadığınızda “bakaya”** olarak nitelendirilirsiniz. Bunun ardından da hakkınızda bir yasal karara karar çıkarılır.

SORUSTURMA EVRAKI İNCELENDİ:

Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı olan şüphelinin 09/02/2019-06/04/2019 tarihleri arasında yoklama kaçağı kaldığı ve yoklama kaçağı durumuna düştüğü, bu nedenle Cumhuriyet Başsavcılığımızca şüpheli hakkında soruşturma işlemlerine başlanıldığı,

Yapılan tahkikat neticesinde şüpheliye ulaşılmadığı, şüphelinin Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığında talimat yoluyla ifadesinin alınması yoluna gidilmiş ise de, talimatın bila infaz iade edildiği, bu nedenle şüphelinin savunmasının alınmasının uzun zaman alacak olması nedeniyle ceza usul ekonomisi gereğince şüphelinin savunması alınmadan iddianame tanzim edilmesi yoluna gidildiği ayrıca soruşturma dosyasının incelenmesinde şüphelinin savunmasının alınmasının suçun sübutuna etki eden mutlak bir delil olarak kabul edilmediği, ayrıca 1111 sayılı Askerlik Kanununun 89. maddesi uyarınca şüpheli hakkında Pertek Kaymakamlığının 28/04/2016 tarih 1109 Esas, 48 sayılı kararı ile 4.305,00 TL idari para cezası verildiği, kararın şüphelinin dayısı olan aynı konutta ikamet eden 20/05/2016 tarihinde tebliğ edildiği, para cezasının kesinleşmesine rağmen herhangi bir özrü olmadan yoklama yaptırmadığı tüm dosya kapsamıyla şüphelinin üzerine atılı yoklama kaçağı suçunu işlediği anlaşılmaktadır.

Şüphelinin yargılanmasının mahkemenizce yapılarak,

1-) Şüphelinin üzerine atılı suçlardan dolayı **CEZALANDIRILMASINA,**

2-) Şüphelinin kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı TCK 53 maddesi gereğince **BELLİ HAKLARI KULLANMAKTAN YOKSUN BIRAKILMASINA,**

3-) Yargılama giderlerinin şüpheliden **TAHSİLİNE,**

Karar verilmesi kamu adına iddia ve talep olunur. 29/07/2019

Eğer askerliğe başladıktan sonra vicdani retçi olduğunuz için askerliğe ilişkin verilen **emirleri yerine getirmezseniz “emre itaatsizlik”** suçlamasıyla, eğer **birliği terk ederseniz de “fırar”** suçlamasıyla karşılaşırsınız.

“ Tutanağı aldıktan sonra 15 gün içerisinde gerekli işlemleri yapmazsam ne olur?”

Size verilen tutanağın ardından gerekli işlemleri yapmazsanız, ilk etapta idari para cezasıyla karşı karşıya kalırsınız.

Yoklama kaçağı veya bakaya olmanızdan dolayı **idari para cezası kesildiğinde, bu cezaya karşı 15 gün içerisinde cezayı kesen mercinin bulunduğu Sulh Ceza Hakimliği'ne bir dilekçe ile başvurarak itiraz edebilirsiniz.** Dilekçenizde vicdani retçi olduğunuzu ve bunun anayasal-sözleşmesel dayanaklarını da belirtmeniz gerekecektir.

İdari para cezasına 15 gün içinde itiraz etmez ya da itiraz(lar)ınız reddedilirse, bu idari para cezasının kesinleştiği ve tahsil edilebileceği anlamına gelir.

İdari para cezası kesinleşene kadar hakkınızda tutulacak her yeni tutanak, yeni bir idari para cezası anlamına gelmektedir.

“ İdari para cezasının ardından banka hesaplarıma el konulabilir mi?”

İdari para cezasına itirazınız, Sulh Ceza Hakimliğince reddedilirse, bu karara karşı da parasal sınırın üstünde olması durumunda 7 gün içerisinde o hakimliğe vereceğiniz bir dilekçe ile itiraz edebilirsiniz. Eğer bu itirazınız da reddedilip para cezası kesinleşirse, **30 gün içerisinde Anayasa Mahkemesi'ne “din/vicdan özgürlüğünüzün” ihlal edildiğinden bahisle bireysel başvuru yapabilirsiniz.**

Hakkınızda kesilen para cezası kesinleştikten sonra banka hesaplarınıza e-haciz işlemi uygulanabilir. Bu sebeple, bu aşamaya geldiğinizde adınıza kayıtlı banka hesabınızda para bulundurmamanız, tedbir açısından önemli olacaktır.

Para cezası kesinleşmesine rağmen, askere gitmeyi reddetmeyi sürdürdüğünüzde de mahkemede sizi aynı şekilde “yoklama kaçağı” veya “bakaya” suçundan yargılayabilir.

“Hakkımdaki idari para cezası da kesinleşti ancak ben askere gitmemekte kararlıyım. Şimdi ne olacak?”

İdari para cezasının kesinleşmesinden sonra yeni bir GBT kontrolü, yine bir para cezası anlamına gelmemektedir. İdari para cezasının kesinleşmesinden sonra maruz kalacağınız bir GBT uygulamasında size verilecek tutanağın ardından, **hakkınızda cezai soruşturma başlatılır.** Soruşturmanın da ardından yoklama kaçağı olmak veya bakaya kalmak suçlamasıyla **ceza davası açılır.**

“Yoklama kaçağı ya da bakaya olmak suçlamasıyla hakkımda birden fazla ceza davası açılabilir mi ve ben her birinden ayrı ayrı ceza alır mıyım? Tutuklanır mıyım?”

Bundan sonraki süreçte her yeni GBT kontrolü, yeni bir tutanak ve dolayısıyla yeni bir ceza davası anlamına gelecektir. Açılan ceza davalarından biri mahkûmiyetle sonuçlansa dahi, bu hakkınızda yeni bir ceza davası açılmasını engellemez. Yani **bir kişi hakkında sınırsızca ceza davası açılabilir ve sonu gelmeyecek biçimde ceza kararları verilebilir.** Bu durum, AİHM tarafından da tanınan “sivil ölüm”e denk düşmektedir.

Açılacak ceza davası sonrası başlayacak yargılama süresince verdiğiniz bütün ifadelerde ve savunmalarınızda, vicdani nedenlerle askerlik yapmayı reddettiğinizi bu sebeple de askere alınmaya yönelik işlemleri yaptırmadığınızı belirtmelisiniz. **Savcılığa ve mahkemeye avukatınızla birlikte giderek, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin bu konudaki kararlarını sunmanız iyi olacaktır.** Ceza kararı verildiği takdirde kararı istinaf mahkemesine taşıyabilirsiniz. İstinaf mahkemesi kararı bozmadığı takdirde de Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru gerçekleştirebilirsiniz.

Şu anda hakkında birden fazla ceza davası açılmış ve birden fazla ceza almış vicdani retçiler vardır. Bu kişilerin dosyaları Anayasa Mahkemesi’ne taşınmıştır. Anayasa Mahkemesi’nin yapılan başvurulara dair verilecek karar vicdani retçilerin yargılanma süreçle-

rini berraklaştıracaktır. Mahkemelerin vermiş oldukları kararlar kesinleşmiş olduğu için vicdani retçiler tutuklanma tehlikesi altındadır. Her ne kadar verilen süreli mahkumiyetlerin birçoğu adli para cezasına çevrilse de bazıları çevrilmemiştir. Çevrilen adli para cezaları da ödenmediği takdirde vicdani retçiler tutuklanmakla karşı karşıya kalacaktır.

“Beni zorla askeri birliğe götürebilirler mi?”

Hayır. **Kendiniz gitmediğiniz sürece hiç kimse sizi bir yerden alarak zorla askeri birliğe götüremez.** Mesai saatleri içerisinde herhangi bir GBT sırasında **yalnızca** askerlik şubesine götürebilirler. **Askerlik şubesi ise size süre vererek sizi serbest bırakmak zorundadır.** Bu aşamada, **yoklama kaçağı ya da bakaya olduğunuz gerekçesiyle herhangi bir gözaltı işlemi uygulanamaz.**

Süre sonunda askere gidip gitmemek sizin kararınıza kalır. Gitmek istemediğiniz takdirde, tekrar tekrar bakaya konumunda kalma hakkınız var.

ASKERİ BİRLİKTEYSEM

“ Peki ya, askeri birliğe teslim olduktan sonra vicdani reddimi açıklamaya karar verirsem? ”

Yasal olarak “asker kaçağı” statüsünde bulunan, yani önce birliğine teslim olmuş ancak sonrasında birliği terk etmiş, kişilerin durumu yoklama kaçağı ve bakayalardan farklılık göstermektedir. Çünkü yoklama kaçağı ve bakaya olarak adlandırılan kişiler askeri birliğe hiçbir zaman adım atmadıkları için asker olarak değerlendirilmezken, “**asker kaçakları**” sivil kişiler olarak değil asker kişiler olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda askeri birliğe katıldıktan sonra birlikten ayrılarak “firar suçu”nu işlerseniz, hakkınızda ceza davası açılabilir. Ceza davası sonucu verilecek kararın kesinleşmesi durumunda, tutuklanmanız söz konusu olabilir.

MERAK ETTİKLERİNİZ

“**Vicdani retçiyim; seyahat edebilir ya da otelde konaklayabilir miyim?**”

Seyahat özgürlüğünüz vardır ancak yoklama kaçağı ya da bakaya olduğunuz gerekçesiyle **bu özgürlüğünüz kısıtlanmaktadır.**

Şehirlerarası yolculuklarda belirli noktalarda yapılan GBT uygulamalarında ya da otellerin Emniyet'e yaptıkları bildirimlerde, yoklama kaçağı ya da bakaya olduğunuz görüleceğinden, hakkınızda yine bir tutanak düzenlenecektir. Hakkınızda düzenlenecek tutanağı aldıktan sonra seyahatinize devam edebilir ya da otelde konakladığınız odanıza geri dönebilirsiniz.

Ancak **vicdani retçiler, yoklama kaçakları ve bakayalar, haklarında düzenlenecek her yeni tutanağın yeni bir ceza davası olduğunu bildiğinden, seyahat etmekten ya da otel, hotel, camping gibi kimlik bilgilerinin kaydedildiği yerlerde konaklamaktan imtina etmektedirler.**

Bu durum, vicdani retçi, yoklama kaçağı ve bakaya olan kişilerin maruz kaldığı "sivil ölüm"ün somut bir göstergesidir.

“Vıcdanı retçiyim, sigortalı bir işte çalışabilir miyim?”

Çalışma hakkınız vardır ancak yoklama kaçağı ya da bakaya olduğunuz gerekçesiyle **bu hakkınız ihlal edilmektedir**.

Kanunlara göre yoklama kaçağı, bakaya ve fi-rari kişileri çalıştırmak suç olarak düzenlenmiştir. Burada önemli olan ceza, soruşturma ve kovuşturmaların vıcdanı retçiler hakkında değil; vıcdanı retçileri çalıştıran işverenler hakkında uygulanmasıdır. İşyerine Milli Savunma Bakanlığı tarafından gönderilen bir tebligat ile işverenlerin birçoğu işçiyi işten çıkarırken, azımsanmayacak kadarı da işçinin sigortasını yaptırmayıp işçiyi sigortasız bir şekilde çalıştırmaya devam etmektedir. İşyerinize Milli Savunma Bakanlığı tarafından söz konusu tebligat gönderilir ve yoklama kaçağı ya da bakaya olduğunuz gerekçesiyle işten atılırsanız, İdare Mahkemeleri'ne itiraz başvurusunda bulunabilirsiniz. İtirazlarınızın İdare Mahkemelerince reddedilmesinin ardından, Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru gerçekleştirebilirsiniz.

ÖZEL	T.C. MILLİ SAVUNMA BAKANLIĞI ASKERLİK ŞUBESİ BAŞKANLIĞI	26 Ekim 2016
AS.Ş. :		
KONU : Yoklama Kaçağı/Bakaya Olarak Aranılan Yükümlü.		
İLGİ (a) 1111 sayılı Askerlik Kanunu. (b) 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu.		
<p>1. Aşağıda kimliği ve iş yeri adresi yazılı yükümlü kolluk kuvvetleri (emniyet ve jandarma) tarafından yurt genelinde yoklama kaçağı/bakaya olarak aranmaktadır. Adı geçen yükümlü hakkında yapılan araştırma neticesinde kurumunuzda iş yerinizde çalıştığı tespit edilmiştir.</p> <p>2. Yükümlünün alâhâline alınmasını sağlamak için en yakın askerlik şubesine müracaat etmesinin ve işlemlerini tamamladığına ilişkin askerlik şubesinden alacağı belgeyi 15 gün içerisinde kurumunuza iş yerinize ibraz etmesi gerektiği hususunun kendisine tebliğ edilerek tebliğ belgesinin askerlik şubesine gönderilmesi gerekmektedir.</p> <p>3. Aksi takdirde kurum amirliği yeri sahibi olarak hakkınızda, İlgı (a) Kanun'un 93'üncü maddesi gereğince, İlgı (b) Kanun'un 75'inci maddesi kapsamında asker kaçağını çalıştırmak suçundan soruşturma açılması için mahallin cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunmak zorunda kalınacağına bilmemesini arzırca ederim.</p>		
KİMLİĞİ : T.C. Kimlik Numarası:		
Askerlik Şubesi:		
İŞ YERİ ADRESİ		
- 116		

“ Vicdani retçiyim; pasaport alabilir ya da yurt dışına çıkabilir miyim? ”

Anayasaya göre **hakkında herhangi bir mahkemeden yurt dışına çıkış yasağı olmayan bir kimsenin yurt dışına çıkışı engellenemez.**

Ancak vicdani retçiler pasaport almak için kolluk kuvvetine başvurduklarında yoklama kaçağı veya bakaya oldukları gerekçesiyle işlemleri yapılmakta ya askerlik şubesine yönlendirilmekte ya da zorla götürülmektedir.

Haklarında 15 gün içinde askerlik işlemlerini başlatacaklarına yönelik tutanak tutulması sonucunda bu 15 günlük süre için düşün yapılmakta ve ancak o durumda pasaport işlemleri yapılabilmektedir. Ancak bu durum oldukça büyük bir keyfilik taşımaktadır.

TUTANAK

13.02.2015 günü saat 15³⁰'da, iddianci pasaport Büro Amirliği'nde randevusu bulunan
notu
öğlu.
Şanlı Düzgün-Gözüy nüfusuna kayıtlı
işinelli Şaban Polat Sorgulamaında BAKAYA kaydol-
duğuna görülmüş, şahsın 02.02.2015 tarihinde
Kuduhay Pasaport Birimince asaletik Şaban'a gönde-
ritildiği 15 gün müttederi olduğuna Kuduhay asaletik
Şubesi'nden aldığı tutanak yazısını ibraz etmiş ancak
yünlü imzadan imtina etmiştir sarkı görüldüğünden
dolayı ve bilgisayar kaydında da BAKAYA yazısı
devam ettiği'nden dolayı pasaport işlemi yapıl-
mamış olup; İ; bu tutanak tarafımızdan imza
altına alınmıştır. O 13.02.2015 saat 16³⁰

Polis vcc.
Mürşatçı

Şaban Polat
Şaban Polat

Sarkı-Bu tutanağın bir surahı
'a alden tesbi'ın
edilmiştir, 13.02.2015, saat 16³⁰

Pasaport işlemleri kolluk kuvvetlerinden alındıktan sonra Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne devredildiği döneme ilişkin elimizde herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Ancak yoklama kaçağı ya da bakaya olmanız pasaport almanıza engel değildir. Tıpkı seyahat örneğinde olduğu gibi, pasaportunuz alsanız dahi yurtdışına çıkacağınız sırada havalimanında maruz kalacağınız bir GBT'de yoklama kaçağı/bakaya olduğunuz gerekçesiyle hakkınızda tutanak düzenlenebilir.

Kesinleşen ilk tutanaktan sonra her bir tutanak yeni bir idari para cezası ve ceza davası anlamına geldiğinden, vicdani retçiler, yoklama kaçakları ve bakayalar pasaport alma ya da yurt dışına çıkma konusunda çekince yaşamaktadır.

“**Vicdani retçiyim; üniversiteye kayıt olabilir miyim? Yüksek lisans ya da doktora yapabilir miyim?**”

Eğitim hakkınız vardır ancak yoklama kaçağı ya da bakaya olduğunuz gerekçesiyle **bu hakkınız ihlal edilmektedir.**

Herhangi bir kişi yoklama kaçağı ya da bakaya durumuna düştükten sonra, üniversite kaydı yaptıramaz. 2 yıllık ya da 4 yıllık herhangi bir üniversitede lisans öğrencisi olmanız durumunda, askerliğinizi 29 yaşına kadar tecil etmek için her yıl her dönem okul kaydınızı yenilemeniz gereklidir. **Kaydınızı unutmamız halinde yoklama kaçağı durumuna düşebilirsiniz.** 29 yaşınıza geldiğinizde halen lisansınızı tamamlamadıysanız, askerliğinizi tecil ettirmeniz mümkün değildir.

Yüksek lisans nedeniyle tecil işleminizi yapmak için öğrenci işlerinize başvurmanızda fayda olacaktır. **Tezli yüksek lisans yapanların askerlik tecil süresi 3 yıl 4 aydır; tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin ise tecil süresi 1,5 yıldır. Ancak bu süreler en çok 32 yaşına kadar geçerlidir. Yüksek lisansınızı bitirdikten sonra da 1 yıl tecil hakkınız vardır.**

Doktora öğrencilerinin tecil hakkı kayıt oldukları tarihten itibaren 12 yarı yıldır. Ancak bu süre de (doktora eğitimlerine devam eden kişilerin) **yaş sınırı 35** olarak düzenlenmiştir.

VİCDANİ RET DERNEĞİ

“ Vicdani Ret Derneği Ne Yapar, Neyi Amaçlar? ”

Kuruluşumuzu gerçekleştirdiğimiz 15 Mayıs 2013 tarihinden bu yana;

- Kendisini vicdani retçi olarak tanımlayan; ahlaki, siyasi, dini ya da başka gerekçelerle veya hayat görüşü nedeniyle askerlik yapmak istemeyenlere karşı uygulanmakta olan sosyal, ekonomik, siyasi, hukuki vb. her türlü baskı ve yıldırmaya karşı çıkıyor ve vicdani retçilere hukuki destek sağlıyoruz.
- Zorunlu askerlik sistemini reddedip askere gitmeyenlerin, “kaçak” olarak suçlanıp cezalandırılmalarına ve askerlik yapmakta olan kişilerin, “askeri eğitim” ya da “disiplin” adı altında maruz kaldıkları her türlü baskı, dayak, işkenceye karşı mücadele ediyoruz.
- Kamuoyuna “intihar”, “kaza” ya da “şehit” olarak yansıtılan şüpheli asker ölümlerinin son bulması için çalışıyoruz.

Savaş, insan ve doğa için bir yıkımdır. Vicdani ret ise savaşın insan kaynaklarını kurutmaya yönelik bir adım, savaşa karşı yaşamı savunan bir alternatiftir.

Militarizmin yalnızca kışlalarla sınırlı olmadığını ve yaşamın her alanını işgal eden bir şiddet sarmalı olarak karşımızda durduğunu biliyoruz. İşte bu sebeple bizler de barışçıl bir yaşam için çaba gösteriyor, toplumsal her alanda savaşa karşı barışın konuşulması, tartışılması ve pratiklenmesi için örgütleniyoruz.

Zorunlu askerliği reddetmenin, vicdani reddin bir insan hakkı olduğu vurgusuyla; savaşa, şiddete, militarizme karşı toplumsal her alanda barışın ve özgürlüğün inşasını beraberce yaratabilmek için herkesi Vicdani Ret Derneği'ne üye olmaya çağırıyoruz.

"VICDANI RETÇİLER HANGİ "SUÇ"LARLA ARGILANIYOR?" • "ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE VICDANI RET HAKKI DÜZENLENMİŞ MİDİR? BU SÖZLEŞMELERİN TÜRKİYE BAKIMINDAN BAĞLAYICILIĞI VAR MIDIR?" • "BENİ ZORLA ASKERİ BİRLİĞE GÖTÜREBİLİRLER Mİ?" • "VICDANI RETÇİYİM, SİGORTALI ÇALIŞABİLİR MİYİM?" • "VICDANI RET HAKKIMI KULLANMAK İÇİN NE YAPMAM GEREKİYOR?" • "VICDANI RETÇİYİM; ÜNİVERSİTEYE KAYDOLABİLİR MİYİM? YÜKSEK LİSANS YA DA DOKTORA YAPABİLİR MİYİM?" • "İDARİ PARA CEZASININ ARDINDAN BANKA HESAPLARIMA EL KONULABİLİR Mİ?" • "YOKLAMA KAÇAĞI YA DA BAKAYA OLMAK SUÇLAMASIYLA HAKKIMDA BİRDEN FAZLA CEZA DAVASI AÇILABİLİR Mİ VE BEN HER BİRİNDEN AYRI AYRI CEZA ALIR MIYIM? TUTUKLANIR MIYIM?" • "TUTANAĞI ALDIKTAN SONRA 15 GÜN İÇERİSİNDE GEREKLİ İŞLEMLERİ YAPMAZSAM NE OLUR?" • "VICDANI RETÇİYİM; PASAPORT ALABİLİR YA DA YURTDIŞINA ÇIKABİLİR MİYİM?" • "TÜRKİYE'DE VICDANI RET HAKKI VAR MIDIR?" • "VICDANI RETÇİYİM; SEYAHAT EDEBİLİR YA DA OTELDE KONAKLAYABİLİR MİYİM?" • "YOKLAMA KAÇAĞI/BAKAYAYIM. BAŞIMA NE GELİR?" • "HAKKIMDAKİ İDARİ PARA CEZASI DA KESİNLEŞTİ ANCAK BEN ASKERE GİTMEKTE KARARLIYIM. ŞİMDİ NE OLACAK?" • "VICDANI REDDİN GEREKÇELERİ NELERDİR? KİŞİLER NEDEN ASKERE GİTMEYİ REDDEDER?" • "PEKİ YA ASKERİ BİRLİĞE TESLİM OLDUKTAN SONRA VICDANI REDDİMİ AÇIKLAMAYA KARAR VERİRSEM?"

Vicdani ret, en basit anlamıyla zorunlu askerliğin reddedilmesidir ve bir **insan hakkıdır**. Uluslararası sözleşmeler tarafından da güvence altına alınan bu hakkın kullanımına dair iç mevzuatta herhangi bir düzenleme yapılmadığından, yaşadığımız coğrafyada bu hak sürekli olarak ihlal ediliyor ve vicdani retçilere çeşitli yaptırımlar uygulanıyor.

Vicdani Ret Derneği olarak hazırladığımız kitapçık, vicdani ret hakkının nasıl kullanılacağına ve bu hakkın ihlaline karşı neler yapılabileceğine dair sorularla başlıca soruları yanıtlıyor.

BEN ASKERE GİTMEKTE KARARLIYIM. ŞİMDİ NE OLACAK?" • "PEKİ YA ASKERİ BİRLİĞE TESLİM OLDUKTAN SONRA VICDANI REDDİMİ AÇIKLAMAYA KARAR VERİRSEM?" • "VICDANI RETÇİLER HANGİ "SUÇ"LARLA YARGILANIYOR?" • "ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERDE VICDANI RET HAKKI DÜZENLENMİŞ MİDİR? BU SÖZLEŞMELERİN TÜRKİYE BAKIMINDAN BAĞLAYICILIĞI VAR MIDIR?" • "BENİ ZORLA ASKERİ BİRLİĞE GÖTÜREBİLİRLER Mİ?" • "VICDANI RETÇİYİM, SİGORTALI ÇALIŞABİLİR MİYİM?" • "VICDANI RET HAKKIMI KULLANMAK İÇİN NE YAPMAM GEREKİYOR?" • "VICDANI RETÇİYİM; ÜNİVERSİTEYE KAYDOLABİLİR MİYİM? YÜKSEK LİSANS YA DA DOKTORA YAPABİLİR MİYİM?" • "İDARİ PARA CEZASININ ARDINDAN BANKA HESAPLARIMA EL KONULABİLİR Mİ?" • "YOKLAMA KAÇAĞI YA DA BAKAYA OLMAK SUÇLAMASIYLA HAKKIMDA BİRDEN FAZLA CEZA DAVASI AÇILABİLİR Mİ VE BEN HER BİRİNDEN AYRI AYRI CEZA ALIR MIYIM? TUTUKLANIR MIYIM?" • "VICDANI REDDİN GEREKÇELERİ NELERDİR? KİŞİLER NEDEN ASKERE GİTMEYİ REDDEDER?" •